SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIII (37)
Štev. (No.) 32

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
16. avgusta 1984

Vzgoja k uporabi svobode

Demokracija kot politični sistem in kot način družbenega življenja temelji na dveh osnovnih predpostavkah: priznanje in upoštevanje človekove svobode ter skrb za vzgojo in kulturo človeškega rodu v neprestanem iskanju osebne in družbene izpopolnitve. Začrtani ideal demokratičnega življenja bi bil na prvi videz popoln. Če pa analiziramo realno zgodovinsko preteklost in dogodke v sodobni družbi, bomo pa takoj ugotovili, do katere mere se zamegli ta idilična družbena predstava, ko pomislimo na neskladnost in nepopolnosti, ki jih povzroča sebično iskanje osebnih in sektorskih koristi.

Globoko spoštovanje človekove svobode je edino jamstvo za gojitev tistih talentov, ki ustvarjajo človekovo rast in napredek na vseh področjih človeškega delovanja. Priznanje narodnosti kot odločilni pečat osebne in skupinske identitete spada v poglavje osnovnih človekovih pravic. Večina držav „starega sveta" se nam razodeva kot pravi mozaik različnih narodnosti, navad in tradicij. Problem narodnih manjšin in avtonomije pokrajinskih etnoloških skupin skrbi evropske parlamente. Sodobna zakonodaja išče s težavami ravnovesje med interesi manjšinskih skupin in premnogokrat pretiranem projektu po ekspanzivnosti večinske skupnosti. Zadnji dogodki na Koroškem dovolj jasno pričajo o teh problemih.

Ko se sodobna družba bori za priznanje človekovih pravic hkrati tudi ugotavlja, da je obstoj mnogih narodov resno ogrožen, saj številni dejavniki preprečujejo svobodno afirmacijo narodne identitete. Slovenski narod je nedvomno eden izmed teh primerov na sedanjem prizorišču zgodovinskih dogodkov.

Vzgoja k narodni zavesti je važen in odločujoči del splošne vzgoje. Začetki te vzgoje se prično v družinskem krogu in se nadaljujejo v osnovni in srednji šoli. V normalnih razmerah se nove generacije utrjujejo v narodnem duhu in zavednosti v poklicnem okolju, v znanstvenih in kulturnih ustanovah ter po vplivu javnih sredstev obveščanja. Vzgoja in kultura izobražujeta človeka predvsem s tem, da mu nudita kolikor je mogoče realno, resnično in s tem zanesljivo podobo narodne stvarnosti. Na tej podlagi z uporabo svobode sleherni državljan sooblikuje družbeno bodočnost. Zato je samo po sebi umevno, da v tistih družbenih in političnih sistemih, kjer je resnica prekrita, zgodovina potvorjena, svoboda ukinjena, je narodna bodočnost nejasna, negotova in neplodovita.

Opevana solidarnost med državami po svetu naj bi veljala v prvi meri v današnjih svetovnih strukturah za ljudi istega porekla ne glede na kraj bivanja. Razvoj mednarodnih dogodkov in aktualne politične stvarnosti teži k temu, da se prihaja do vedno večje mere sodelovanja na gospodarskem, kulturnem in političnem področju med organizacijami in posamezniki istega naroda. Kadar isti narod živi v različnih situacijah, je solidarnost s strani tistih, ki imajo najboljše okoliščine in primerne možnosti, zelo pomembna. Zavest pripadnosti določenemu narodu je zadostna legitimacija, da se posameznik odloči za učinkovito sodelovanje pri graditvi bodočnosti lastnega naroda.

V slovenski preteklosti ni nikoli prišlo do tako globokih svetovno nazorskih opredelitev kot ravno v tem stoletju, kar se pa seveda odraža v naši zapleteni realnosti matične domovine, zamejstva in zdomstva. Ideološko ozadje je začrtalo tudi pot in zadržanje do narodnostnega problema. Le objektivno verodostojno poznanje zgodovinske preteklosti nam lahko predstavi pravo podobo, ki jo želimo imeti za bodočo Slovenijo. To predstavo o narodnih ciljih si bodo prebivavci v matični domovini težko ustvarili, saj diktatorski komunistični režim onemogoča svobodno in harmonično rast slovenskega človeka.

Slovenci v zamejstvu se neprestano borijo za ohranjevanje slovenstva v nenaklonjenih okoljih, razprti med ideološko in narodnostno alternativo, med katero izgorevajo mlajše generacije.

Slovenci v zdomstvu živijo v okolju, kjer jim je več ali manj zagotovljena pravica do narodnega plodovitega delovanja. Obstoj neke emigracije pa ni odvisen le od socioloških in političnega okolja, temveč v prvi vrsti od zavednosti posameznikov. Skupine, živeče v tujini, so v marsičem prikrajšane, ako se oziramo na naravno jezikovno in družbeno slovensko okolje, ki ga nudi matično ozemlje. Če pa pomislimo na naš slovenski primer, moramo z žalostjo ugotoviti, da matična domovina ne predstavlja kot naravni družbeni okvir ob popačeni uporabi slovenščine in ob nekaterih že pretežno južnjaških naseljih zaželeno narodno središče.

V danih okoliščinah pade na zdomske skupine izredna mera zgodovinske odgovornosti za obstoj in napredek naroda v luči demokratičnih idealov. Sočustvovanje z narodovo usodo, zanimanje za domovinsko bodočnost, pripravljenost za graditev slovenske realnosti pa zahteva odlično mero informacije. Objektivno zasledovanje dogodkov celotnega slovenskega naroda nam pa lahko nudi samo slovenski demokratični tisk.

Kako približati mlajšim rodovom, živečim v zdomstvu, raznovrstne in vsestransko bogate publikacije, tiskane v svobodnem svetu, je pa nedvomno tema, ki spada v poglavje družinske vzgoje...

Katica Cukjati

Referendum na Koroškem

Spet se bije boj za **slovensko šolstvo** na Koroškem. To pot je prišla iniciativa od nemško orientirane koroške organizacije Heimatdienst, ki se je vedno „odlikovala" v svoji veliki mržnji do Slovencev na Koroškem. Sedaj pa je pripravila nov predlog, ki na prvi pogled daje Slovencem polne pravice in šole: hočejo, da naj se ukinejo dvojezične šole in naj obstajajo samo nemške in samo slovenske. Te pa seveda samo v nekaterih krajih, kjer bi bilo dovolj prijavljenih, iz drugih krajev pa naj bi se vozili vanje, če hočejo. To bi končno izgledalo tako kot pri dvojezičnih napisih, ko so le nekateri kraji, kjer je slovenstvo v absolutni večini, dobili napise. Manjšina drugod pa je ostala brez zaščite. Zdaj bi tudi bili Slovenci potisnjeni v kote in bi jim bilo onemogočeno polno delovanje in življenje.

Za ta predlog — **ločene šole** — so sedaj heitmatdienstovci dobili dovolj podpisov občanov, da so lahko zahtevali referendum, ki ga je volivni urad pri koroški deželni vladi odobril in predlagal za konec avgusta.

O tem se je izrazil dr. Matevž Grilc, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev: „Referendum, ki je predviden za konec avgusta, je brez dvoma zloraba te institucije, ker je nemogoče, da odloča večina o manjšinskih pravicah. Upam, da se bodo avstrijske oblasti tega dejstva tudi zavedale, pri čemer opozarjam, da bi bilo ponovno poslabšanje šolske situacije v nasprotju z določiti člena 7 avstrijske državne pogodbe in mora o tem edinole odločati zvezna vlada."

Približno enako je govoril o tem tudi inž. Feliks Wiesner, predsednik levičarske Zveze slovenskih organizacij.

Gotovo je, da se bodo Slovenci uprli temu novemu poskusu, da se jih potisne v stran, v ghetto, in upamo, da jih bodo pri tem podprli tudi vsi dobro misleči Nemci, ki se zavedajo, da živijo skupaj tako Slovenci kot Nemci na Koroškem in da so dvojezične šole tudi velik pripomoček pri pravični ureditvi v deželi in pomagajo pri potrebnemu sožitju obeh narodnosti.

Ozni na čast

Študentje ljubljanske univerze imajo že od leta 1969 svojo radio-oddajno postajo „Radio-študent". In po njej širijo po etru razne novice pa tudi komentarje, ki niso ravno v skladu z oficialno politiko, čeprav so večinoma vodite'ji radia člani partije. Kako gledajo ti na razne pojave v domovini, kaže najbolj tekst, objavljen v študentskem listu „Tribuna", ki je že prej nekajkrat delal preglavice režimu. Tekst se glasi:

„ZAHVALA — Od srca se zahvaljujemo vsem dobrim ljudem, ki so ji (Jugoslaviji, n. op.) skrbno in ljubeznivo lajšali trpljenje. Vsem, ki so jo poznali, jo priporočamo v blag spomin. Vsi njeni."

Hudo kritiko družbe so podali po svojem radiu za obletnico 40-letnice ustanovitve Varnostne službe (to je OZNA ali UDBA ali tajna policija) ki so jo slovesno praznovali v Tacnu pod Šmarno goro. Tedaj so študenti ob zafrkljivem tekstu o Varnostni službi oddajali po radiu tudi nemško himno Deutschland, Deutschland über alles. Domači oblastniki so razumeli to kot tiho primerjavo med Ozno in hitlerjanskimi metodami (morda so res študentje tako mislili, saj bi imeli pri tem prav!) in so temu primerno reagirali. Niso vzeli v poštev opravičilo, da je bilo to le pogreška, ampak so trdo udarili po študentih. Poda'i so predlog, da se razpusti organizacija Radio študent in se člane izključi iz partije.

Part'ja še vedno hoče držati vajeti v rokah!

UDBA mori naprej

„Ne moremo razumeti, da neka tuja država hoče na naših tleh reševati svoje notranje probleme z umori." Tako je bilo zapisano v odločbi sodišča v Saarbrückenu, ko so tri agente tajne jugoslovanske službe zaradi poskusa umora nekega emigranta obsodili na visoke zaporne kazni. To je bilo pred komaj tremi leti.

Pred kratkim pa je kazensko sodišče v Frankfurtu obsodilo tri zločince, ki so po nalogu jugoslovanske tajne službe hoteli umoriti nekega emigranta, ki ni bil po godu beograjski državi. Frankfurtska policija je jugoslovanskim oblastem sporočila, da se ta emigrant nahaja pod njenim varstvom; nič ni pomagalo. Jugoslovanska tajna policija se suče znotraj Nemčije, kot da bi bila to dežela, ki ni last nikogar.

Tako je bilo v časih, ko je bil notranji minister Hrljević. Ko je slovenski partijski voditelj Dolanc postal notranji minister, so nemški politiki misliti, da se bo kaj zboljšalo. A vse je teklo naprej tako kot prej. In tudi Dolančev naslednik Čulapić, ki je maja to mesto prevzel, hoče vztrajati pri tej praksi. A tako ne gre več. Ali res ni v beograjskem vodstvu nikogar, ki bi zaznal škodo v nemško-jugoslovanskih odnosih?

(Prirejeno po Frankfurter Allgemeine Zeitung)

Pobiti in pomorjeni povzročajo partiji preglavice

OD SLOVENSKEGA VODSTVA ZAHTEVAJO POJASNILO O DOGODKIH PO VOJNI

Pod tem naslovom je priobčil znani nemški časnikar Viktor Meier v Frankfurter Al'gemeine Zeitung 16. julija svojo analizo zadnjih dogodkov v Sloveniji. Iz tega članka povzemamo:

Komunistično partijsko vodstvo jugoslovanske republike Slovenije je v teh dneh objavilo dva dokumenta, ki obravnavata neprijetne dogodke pod komuističnim režimom v povojnem času. Leta 1947 in 1948 so v Sloveniji zaprli nekaj bivših komunističnih pripornikov v koncentracijskih taboriščih Dachau in Buchenwald, ker naj bi menda pod pritiskom izdali nekatere svoje kolege Gestapu. V tako imenovanem „dachauskem procesu" so bili mnogi obsojeni na težke zaporne kazni, enajst pa na smrt in bili tudi usmrčeni. Te obsodbe so stalno bile težko breme na slovenskih partijskih ramenih. Leta 1968 so proces razveljavili in vse, ki so ostali pri življenju, rehabilitirali. V zadnjem času pa je iz vrst intelektualcev in pripadnikov mlajše generacije bilo slišati vedno močnejše zahteve, naj vendar slovensko partijsko vodstvo poda svoje stališče in ugotovi odgovornost za te pravne umore.

Režim se brani

V obeh dokumentih, ki ju je slovensko partijsko vodstvo zdaj pod tem pritiskom objavilo, poskuša na eni strani prikazati nevzdržnost obtožb, na drugi pa se skuša rešiti svoje odgovornosti. V izjavi je tudi grožnja nadležnim kritikom, češ „da ne bomo dovolili, da bi človečanski napor za popravo storjenih napak služil kot zlorabljen napad na dosežke revolucije." Slovenski komunisti se v svoji obrambi sklicujejo na običajno argumentacijo, da se je tedaj Jugoslavija in za njo Slovenija „morala v težkih okoliščinah braniti na dveh straneh". Nekam čudno je takšno branje tega dokumenta, ko je vendar znano, da so takrat sovjetski strokovnjaki izšolali agente UDBE, in je tudi znano, da so prav ljubljanski „dachauski proces" izvedli po sovjetskih manirah, kolikor niso sploh, kakor se šušlja, sovjetski „eksperti" bili naravnost udeleženi. Izjava zanika, da bi to bili „stalinistični procesi", ker niso služili „boju za oblast"; priznava pa, da je bilo „nekaj nedovoljenih metod in sredstev".

Ti poizkusi opravičevanja so razumljivi, ker še danes žive nekateri slovenski voditelji, ki so takrat bistveno sili'i k „dachauskemu procesu". Nekateri še celo sede v upravi. Tako naj bi še živel dolgoletni predsednik parlamenta in „siva eminenca" republike Ivan Maček. So pa še drugi komunistični politiki, ki so bili le ob robu udeleženi pri teh dogodkih, a so zdaj spremenili svoja gledanja in se zato aktivno zavzemajo, da bi v Sloveniji in v vsej Jugoslaviji vpeljali bolj demokraktske odnose. To naj bi veljalo med drugimi tudi za nekdanjega partijskega šefa Ribičiča. Zato je v Sloveniji tudi slišati mnenje, da bi morda bilo bolje, če ne bi toliko klicali preteklosti v politično življenje.

O pobitih protikomunistih

V tem pogledu pa hočejo nekateri pokazati tudi na drugo dejstvo, ki se vedno močneje pojavlja v političnih debatah na Slovenskem, in tudi na Hrvaškem. Gre za masovna pobijanja, ki so jih komunisti izvršili v prvih povojnih dneh maja 1945 nad pripadniki Titu sovražnih vojaških formacij: predvsem za slovenske belogardiste in domobrance, pa hrvaške ustaše in domobrane ter srbske četnike. Te formacije, s civilisti skupaj okrog 200.000 ljudi, so na Koroškem prišle v angleško ujetništvo. Glavnino slovenskih in hrvaških vojakov po Angleži izročili pri Pliberku komunističnim partizanom; ti so nekatere kar tam pobili; druge pa spravili v Jugoslavijo, kjer je bila večina na različnih krajih prav tako ustreljena. Drugo leto bo štirideset'etnica teh dogodkov, kar je še en razlog več vedno večjega zanimanja. V Angliji so tudi izšle publikacije, ki takratno vračanje — vključno ruskih kozakov Rdeči armadi — obsojajo kot nečloveško in politično zgrešeno.

Cenitve številk žrtev so zelo različne. Pisatelj in nekdanji vodilni komunistični funkcionar Djilas meni, da je po dobljenih podatkih teh žrtev bilo nekaj več kot 20.000, gotovo pa ne 30.000. V Sloveniji pa vedo povedati, da je bilo več kot 8.000 slovenskih domobrancev ustreljenih in zakopanih v skupnih grobovih, večinoma v okolici Novega mesta. Okrog 20.000 Hrvatov je bilo „likvidiranih", in to v enaki meri med ustaši kot med prisilno mobiliziranimi hrvaškimi domobrani. Usmilili so se samo fantičev pod 18 leti in žensk. Pri takratnih akcijah pa naj bi komunisti potolkli tudi 3.000 srbskih četnikov.

Mladi hočejo vedeti resnico

Režim se trudi, da se debata o takratnih masovnih streljanjih ne bi razvila; a to poizkušanje naletava na vedno večjo trmasto radovednost in moralno zavest mladih ljudi ter intelektualcev, ki menijo, da imajo pravico do resnice; zraven pa, da bi „komunistični humanizem", o kateremu vsak dan slišijo v uradni propagandi, mogli preveriti z resničnostmi. Režimu prijateljsko naklonjeni zgodovinarji menijo, da je treba vzeti v poštev takratno atmosfero sovraštva in maščevalnosti kot posledico državljanske vojne. Poleg tega pa, če pomislimo na primer na hrvaške ustaše, naj bi bili med pobitimi mnogi, ki bi jim lahko očitali težke vojne zločine. V Sloveniji pa postaja vsa zadeva vedno močnejša in to s stališča, da si tako majhen narod enostavno ne more privoščiti takšnih izgub in da bi slovenski komunisti na to morali misliti. V Sloveniji sta nedavno izšli dve knjigi, ki o tem govorita; dalje pa je bila prvič dovoljena izdaja pesmi „belogardističnega", v bojih leta 1942 (ni prav, je 1943, n. op.) padlega pesnika Balantiča. Pojavljanje duhov iz preteklosti skrbi mnoge komunistične funkcionarje; boje se, da bodo morali podati obračun. Te zle slutnje utegnejo zavreti proces demokratizacije.

Nova knjiga o revoluciji

V Evropi je izšla nova knjiga, ki podrobno prikazuje komunistično borbo, da pride na oblast v Sloveniji, in odpor naših demokratičnih sil. Knjigo je spisal **Stane Kos** in ima naslov: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945.**

Ta nova in zanimiva knjiga, iz katere se bodo lahko poučili o zgodovinski resnici vsi, ki jih zanima tudi nerežimska razlaga zgodovine, predvsem mladi v domovini, je izšla v Rimu v samozaložbi, tiskala jo je Mohorjeva tiskarna v Celovcu. 1 del, ki je sedaj pred nami, obsega zgodovinske dogodke Slovencev v prvi Jugoslaviji do zloma Italije 1943. Podrobnejše poročilo o knjigi bomo čimprej objavili.

IZDANA REVOLUCIJA

Nedavno se je vrnil iz Nikarague v Turin 28-letni Salvatore Napoli, ki je v tej težko preizkušeni državi preživel skoraj deset let. Kar je tam doživel, ga je nagnilo, da je ustanovil z nekaj prijatelji „Odbor za uveljavanje človeških pravic v Srednji Ameriki". Objavljamo njegove izjave (po Kat. glasu):

Leta 1972, kmalu po prihodu v Nikaraguo, se je seznanil s Somozovo diktaturo. Oblast v deželi je imelo kakih 40 družin, vsakične volitve so bile ponarejene. Toda, dodaja, svoboda izražanja je bila precejšnja in hrane ni manjkalo. Tudi šolska vzgoja je imela krščanski pečat.

Leta 1979 je tako imenovana sandinistična revolucija sredi poletja pregnala Somozo. Toda Sandino ni bil nikak komunist, boril se je le za pravice ljudstva. Današnja fronta narodne osvoboditve pa zlorablja Sandinovo ime. Namesto enega diktatorja, Somoze, jih je sedaj devet. Na oblast so prišli z lažjo in nasiljem. Ko se je jim Joaquín Chamorro, katoliški časnikar z demokratično nastrojenostjo, med ljudstvom zelo priljubljen, ker se je s pogumom v svojem časopisu spoprijel s Somozovim režimom in bil tudi zaprt, ni hotel pridružiti, so ga ubili, za umor pa obtožili Somozov režim. Računali so, da enkrat odstranjen Chamorro, bi lahko dvignili narod zoper diktatorja. In so tudi uspeli.

Bil je nato priča, kako je začela prihajati pomoč s Kube in je sandinistični režim orožje pošiljal naprej levi guerili v El Salvadorju. Govoril je s premnogimi od ljudstva. Vsi so mu ponavljali: v Nikaragui ni več svobode. Kdor ne misli kot onih „devet", ga razglasijo za agenta ameriške obveščevalne službe CIA in zaprejo. Revščina je vedno večja. Nikaragua, svoj čas izvoznik riža, fižola, kave, sira, mesa in bombaža je danes v gospodarskem razsulu.

Kar se tiče protikomunistične gverile, je v neprestanem porastu. Laž je, da jo pogojuje o somozisti. Teh je samo 2 odstotka. Gverila deluje s severa in z juga. V teh dneh sta se obe skupini povezali v enotno nastopanje.

Režim si skuša podvreči Cerkev. Zato se zavzema za tako imenovano ljudsko Cerkev, ki pa jo podpira le 3% prebivalstva. Obisk papeža je močno okrepil krščansko zavest vernikov. Imeli so občutek, da jim je prinesel svobodo. Že pred papeževim prihodom je bilo znano da bodo sandinisti papeževo mašo izrabili za svojo propagando. Tako se je tudi zgodilo, toda množice, ki so jih oblasti držale proč od kraja prireditve, so z vzklikanjem izrazile svojo privrženost papežu, škofje so zelo pogumni in ne molčijo. Tako so sandinisti s kamenjem napadli škofa Vega, ker je javno ožigosal zločine in krivice sedanjega režima.

Napoli zaključuje svoje poročilo: „Prepričan sem, da se bo ljudstvo kmalu dvignilo zoper nasilnike. Režim je v vedno večjih težavah, ne bo več dolgo trajal. Prav zato se je treba pripraviti na trenutek, ko se bo zrušil. Praznino, ki bo nastala, bo treba napolniti z novimi ljudmi. Upajmo, da bodo to pot to resnični demokrati in dosledni kristjani."

Zadnje novice

K temu bi še dodali zadnje novice, kaj se dogaja v Nikaragvi. Sovjetski poslanik v Braziliji Vladimir Černyšev je 3. junija dejal popolnoma nedvoumno časnikarju lista Jornal do Brasil, da „je brez dvoma zmaga sandinistov v Nikaragvi najvažnejši dogodek v teh krajih v zadnjih dveh letih; kot se stvari razvijajo, bomo tam imeli novo Ku-

V resnici Sovjeti pošiljajo tja vse vrste orožja: tanke, helikopterje, rakete, motorne čolne, kamione in orožja na pretek t'a so poslali tudi kakih 100 inštruktorjev poleg bolgarskih, vzhodnonemških in seveda kubanskih, ki jih je kakih 9000, to je tretjina vsega višjega vojaškega osebja.

Sedaj imajo pred vrati volitve. Seveda vlada nima nobenega namena, da bi se te iztekle, kot je v demokratičnem svetu običajno, in zato stavijo vse vrste ovir opozicionalnim demokratičnim strankam. Edini nasprotni časopis La Prensa je cenzuriran vsak dan in večkrat zato sploh iziti ne more. Teh ovir je bilo toliko, da je vodja opozicije Arturo Cruz izjavil, da se njegova stranka volitev ne bo udeležila.

Sandinisti upajo, da bodo vseeno dosegli mednarodno priznanje s farso volitev, zato so se z vso paro vrgli na propagando, pri čemer jim pomaga seveda Moskva, vse mednarodne organizacije „za mir" in druga koristna bu-

Poleg tega se je sedaj komunistična vlada spravila na Cerkev. Pod raznimi izgovori je izgnala iz države deset tujih duhovnikov, ki so tam delovali že dokaj let. Domača Cerkev, Vatikan in tudi ves ostali svet je takoj nastopil proti temu, saj se tako kaže prava barva vlade. Ta je v odgovor, češ da ni proti veri, imenovala še enega duhovnika v vlado, tako da so v njej zdaj štirje: zunanji minister D'Escoto, trapist Ernesto Cardenal kot minister za kulturo in njegov brat jezuit Fernando, minister za šolstvo ter Corrales, poslanik v OEA. S tem pa se je vlada opekla, kajti Vatikan je javno poudaril, da po cerkvenem zakoniku duhovniki ne smejo opravlja i vladnih služb in je zato dala nalog jezuitom, naj podvzamejo vsa merila tudi najbolj boleča, da se ta zadeva uredi. Ernesto Cardenal je že izjavil, da se ukazu svojih predstojnikov ne bo pokoril.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Marsikdo na najvišjih vladnih mestih se je globoko oddahnil, ko so se preteklo sredo 8. avgusta predali uporniki tukumanske policije, in s tem zaključili enega izmed najbolj perečih dogodkov zadnjih mesecev. V tistem trenutku je bilo že vse pripravljeno, da oddelki zvezne policije in žendarmerije vderejo „z ognjem in mečem" v sedež provincijske policije v tukumanski prestolnici. Poleg tega, da bi to pomenilo nešteto smrtnih žrtev, bi bil gotovo tudi hud udarec na prestiž sedanje vlade, akoravno bi bil vzpostavljen „princip avtoritete", katerega nekateri tako cenijo, ki pa je v politiki relativna vrednota.

BLAGOSLOVLJENI BEAGLE

Pravzaprav bi lahko zatrdili, da je bil pretekli teden za vlado kar srečen, spričo problemov ki jo tarejo. Isti dan namreč, ko se je uredila tukumanska kriza, je stalna komisija Argentinske škofovske konference objavila pastirsko pismo, v katerem podpira vladno stališče v zadevi javnega „posveta" (referenduma) v zvezi z razmejitvijo na področju Beagla, in poziva vernike in vse sodržavljane, naj se izrečejo za papeški predlog.

Ta objava je prišla vladi kot dež Kraševcu, saj se je prav tiste dni zaostrila kampanja proti temu vladnemu predlogu. To kampanjo je treba postaviti v okvir političnih trenj, ki jih vedno bolj opažamo. Ofenziva se je začela v osrčju peronizma. Ne da bi bil peronizem proti papeževemu predlogu, saj bi eventualno kaka peronistična vlada še bolj hitro sprejela predlog kot pa radikalna. Vendar peronisti vidijo v referendumu politično potezo Alfonsina, s katero naj bi trenutno zakril ostale težave vlade, medtem ko bi lahko potem prikazal pozitiven izid tudi kot zaslombo naroda radikalni vladi.

Pa še nekaj drugega tare peronizem. Mnogi imajo še vedno v spominu memorandum soglasja, ki ga je, z mnogimi ostalimi političnimi vodji, podpisala gospa Peronova ob priliki svojega zadnjega obiska. Tam je predvidena ureditev Beagelske zadeve v smislu papeškega posredovanja. Nenaden Alfonsinov sklic referenduma pa ni bil sklenjen v sklopu kakega političnega soglasja, pač pa so o njem zvedeli vsi, tudi gospa Peronova, iz časopisja. Neljubo jim je tako „zapostavljanje", nevaren se jim zdi ta „referendum" in zato ta kampanja proti.

Ofenziva pa ima svojo podlago, ker je vladna poteza res nekoliko nenavadna. Poleg tega, da argentinska ustava ne upošteva referenduma, in ga celo izključuje, je vlada s tem, po drugi strani, pokazala tudi neko neodločnost. „Če je vlada, naj odloča kot vlada. Če imajo odločitve politično ceno, naj jo plačajo, zato pač so na vladi" se vedno bolj pogosto sliši iz raznih vrst opozicije. Zato je ta vlada tako hvaležno sprejela blagoslov Cerkve, ki so ga rosili avgustovski oblaki.

BISTVENI (NE)SPORAZUMI

Je končno prišlo do sporazuma med radikalno vlado in Mednarodnim denarnim fondom? Pravijo da. Tako je vsaj napovedal sam predsednik Alfonsín pretekl o soboto, ko je dejal, da je Argentina dosegla „bistvene sporazume" s Fondom. Izjavil je še, da je do teh sporazumov prišlo v okviru „pisma namenov", ki ga je država svojčas poslala Fondu. Obenem pa je izrabil priliko, da je čestital gospodarskemu ministru Dr. Grinspunu, za blesteča pogajanja, s katerimi je (baje) Argentina dosegla svoj namen.

Spričo te napovedi so mnogi opazovalci skomizgnili z rameni. Niso popolnoma prepričani, da je država res dosegla to, kar je želela. Mnoge tudi moti izjava, da je sedaj treba doseči soglasje še glede „instrumentacije", to je konkretnih ukrepov na določenih področjih. To pa je bilo pravzaprav bistvo nesoglasja, ki je doslej ločilo gledanje vlade in Fonda. Nemalo je tudi opazovalcev, ki so mnenja, da se je pač vlada morala vdati zahtevam Fonda, in da sedaj krijejo ta poraz z nejasnimi objavami, in prikazujejo dogodek kot vladni uspeh. Res je, da bodo gotovo ugodnosti, okoliščine in pogoji boljši, kot tisti, ki jih je dejansko že sprejela vojaška vlada. A govoriti o kaki zmagi bi bilo popolnoma nesmiselno.

JAZ KONCERTIRAM, TI KONCENTRIRAŠ...

Iskanje sporazuma je vladni cilj tudi na notranjem področju. Objava nekih osnovnih točk pa v zvezi s tem ni preveč osvetlila zadeve. Naj si v notranjem ministrstvu še tako prizadevajo, da bi stvar pokazali kot neke vrste resen program, s katerim bodo vsi sektorji soglašali, se vedno bolj zdi, da se orkester v izvajanju te simfonije precejmoti. Da nadaljujemo s prispodobo, bi omenili, da mnogim ni jasno, ali se orkester moti zaradi nesoglasja med raznimi glasbeniki, ali zaradi nesposobnosti direktorja.

Zadeva se tako zavlačuje iz dneva v dan, ter se razteza v tedne in mesece. Medtem pa raste moč sindikatov, akoravno imajo mnogi probleme med sabo. Prišlo je celo do spopadov, kot v gradbenem sindikatu, kjer so se na cesti pred sedežem gremija sprijeli pristaši dveh različnih struj. Vsaj dokazali so da, akoravno ne vemo, če so dobri zidarji, so izvrstni pretepači. Kdo bo v takih okoliščinah vodil resna pogajanja za soglasje?

Podjetniki pa s svoje strani kažejo izredno pripravljenost za soglasje. Pa izjavljajo, da ne vedo ne s kom, ne kje naj „koncertirajo". Izgleda pa, da se jim ne mudi. So zaposleni z zvišanjem cen. Le tako si moremo razložiti, da je draginja v mesecu juliju narasla za 18 odstotkov, in za avgust nekateri napovedujejo kar 24 odstotkov. Kaj bo v takem položaju moglo storiti tistih sedem komisij, ki jih organizira vlada, je težko napovedati.

Ljudje imajo sedaj kar več zaupanja v Boga kot v vlado. Le tako si moremo razložiti dejstvo, da se je preteklega 7. avgusta zbralo ob svetišču sv. Kajetana v Liniersu skoraj milijon ljudi. Izredne množice so bile tudi po drugih svetnikovih cerkvah širom države. Vsi so svetnika prosili „čudeža", namreč naj jim zagotovi „kruh in delo".

Tone Mizerit

MEDNARODNI TEDEN

13. AVGUSTA leta 1961 je komunistična Nemčija pričela graditi „zid sramote", ki loči vzhodni del prestolnice Berlin, od zahodnega. Od tedaj je preteklo že 23 let in zid je obenem simbol suženjstva in svobode. Suženjstva, v katerega uklepa narode sveta brezbožni komunizem in njegovi razni režimi; simbol svobode, ker ob njem je padlo desetine in desetine ljudi, ki so raje našli smrt v nemogočem begu, kot pa da bi živeli pod jarmom. „Manj strašna noč je v črne zemlje krili..."

V PERUJU je znova krvavo nastopila teroristična skupina „Svetla steza". Marksistični gverilci so to pot pobili 51 kmečkih prebivalcev med njimi 15 otrok. Morija se tako nadaljuje in vlada je brez moči, da bi te partizanske edinice uničila, ali vsaj prebivalstvo obvarovala pred njimi.

URUGVAJSKA vojaška vlada je napovedala splošne volitve, ki bodo prihodnjega 25. novembra. Obenem se je režim tudi pričel pogajati s političnimi predstavniki glede načina, kako bo predal oblast države v določenem roku, ki je postavljen na datum marca prihodnjega leta. Ako upoštevamo, da bodo prihodnje predsedniške volitve v Braziliji skoraj dokončno institucionalizirale to državo, bo ostala le še čilska vlada kot predstavnica odmirajoče generacije vojaških režimov preteklega desetletja.

Dr Tine Debeljak (214)

Med knjigami in revijami

CELOVŠKI ZVON — 3. ZVEZEK

Konec junija je izšel tretji zvezek vseslovenske revije Celovški zvon. V podnaslovu ima pod vzglavjem napisano polkrepko svoje poslanstvo, ki ga označuje: Celovški zvon je vseslovenska revija za leposlovje, kritiko, kulturna in družbena in verska vprašanja. Je na krščanskem pogledu na svet in na enotnosti vseh Slovencev osnovana publikacija slovenskih kristjanov in vseh, ki iščejo z njimi pogovor. Kakor je ob ustanovitvi lanskega leta marsikdo z dvomom sprejel tako potrebno revijo, je zdaj po treh številkah že premagan ta dvom, ter je v vseh delih sveta, kjer žive Slovenci, bila sprejeta kot dobrodošla, potrebna in, kar je glavno, z vero, da bo tudi živela in uspela. To vero imamo tudi mi in jo moremo ob tretjem zvezku tudi potrditi.

Kaj prinaša? Uvodni članek urednika ravnatelja dr. Vospernika se sicer opravičuje, da je posvečen spet koroškemu vprašanju. Toda spričo za vse Slovence važnega vprašanja dvojezičnosti šol na Koroškem je to povsem opravičljivo in celo nujno. Gre za ohranitev dvojezičnih šol med slovensko manjšino, ki jih hočejo nemški socialisti in ostanki nacistov spremeniti v ustanove, kjer bi manjšine ne imele nobene besede. Uvodnik poudarja, da so tudi najnovejša srečanja evropskih narodnih manjšin s sporočilom univ. profesorja dr. Veiterja enoumno in jasno potrdila koroško pot namreč vzajemno reševanje manjšinskega šolstva v soglasju s prizadeto manjšino. Tudi strasburško zborovanje narodnih manjšin je potrdilo, da je dobro le tisto narodno manjšinsko načelo, ki ga sprejme in pozdravlja tudi prizadeta etnična skupnost.

Po teh uvodnih besedah sledi pesem Mira Čokla iz USA, ki je zapel posmrtno pesem svojemu sinu, žrtvi atomske podmornice na vojaških manevrih. Pesem je močna realistično podana bolečina očetnega srca in tudi formalno svojevrstna. Koroški javni delavec Pavel Apovnik piše o kulturi koroških Slovencev in nje odnosih do kulture sosedov. Najprej označi značilnost kulture koroških Slovencev v Italiji in v matični republiki, njih razlike in potrebe, ter končava z željo po medsebojnih odnosih med slovensko in nemško kulturo na Koroškem, katere slovenski odgovorni član je on sam. Preko tega načrta hoče Apovnik uresničiti zamisel o slovenski kulturni avtonomiji na Koroškem.

Sledi prvo poglavje Andreja Capudra Medeja ali težave z dihanjem, ki naj bo „ekološka" drama v dveh dejanjih s samjskim intermezzom. Kakor je videti iz teh prvih prizorov, je to starogrški mitološki motiv, prenovljen za današnjo aktualno sodobnost: Medeja hoče svoja otroka ohraniti v kolhijskem kulturnem svetu, Jazon pa v grškem. Kako se bo drama razvijala iz te osnove, bomo lahko videli v nadaljevanju. Nato lahko najdemo članek akademika Slovenske akademije univ. prof. Antona Trstenjaka O človeku kot ustvarjalnem bitju, ki je v bistvu glavna misel njegove najnovejše knjige pod istim naslovom, ki bo izšla ob skorajšnji 80-letnici tega mednarodno priznanega psihologa, filozofa in teologa. Pomemben je članek ruske univerzitetne profesorice emigrantke Tatjane Goričeve, ki je bila svojčas univerzitetna profesorica leninistične filozofije v Petrogradu ter kot konvertitka voditeljica krščanskega ženskega gibanja v Rusiji. Izgnali so jo iz Sovjetske Rusije, sedaj pa študira teologijo v Parizu. Članek, preveden od M. Vrbinca iz ruščine, priča o verskem preporodu v Rusiji.

Nato je dr. Millonig napisal kot dopis iz ZDA Pogovor z dddr. Petrom Remcem, univerzitetnim profesorjem in zastopnikom Svete stolice pri OZN. Pogovarjal se je s tem slovenskim diplomatom, ki je pred kratkim prejel iz rok vatikanskega tajnika Casarollija viteški red Svetega Gregorija, predvsem o politiki Vatikana in o ustroju Zveze narodov in manjšinskega vprašanja v njej (na pr. državne pogodbe avstrijske iz leta 1959).

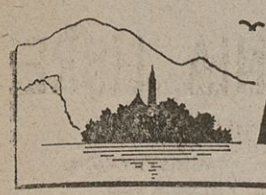
S faksimilem Doma in Sveta iz leta 1904 je uredništvo pač hotelo poudariti svojo zvezo s slovensko literarno tradicijo. S sodobnimi kulturnimi telegrami pa povezavo s slovenskimi kulturnimi postavkami v svetu: za Celovec omenja Petrarkovo nagrado slovenskemu pesniku Gustavu Janušu, koncert slovenske gimnazije itd. Za Ljubljano izdanje Ovidovih Metamorfoz v treh jezikih ter z Valvazorjevimi ilustracijami. Za Trst Beličičevo knjigo Pogled nazaj, pesniško zbirko Ljubke Šorlijeve, za Gorico zborovanje goriških in beneških Slovencev; za Buenos Aires kulturne večere Slovenske kulturne akcije, smrt Miloša Stareta, za Chicago simpozij ob 400 letnici Dalmatinove biblije, iz Toronta Mavovo opereto Angel z avtom itd. Lovski Vestnik in Pahuljev Pregled glasbenega delovanja v Torontu zadnjih 30 let. Za Avstralijo otroški zbor v Melbornu, za Sydney mladinski koncert.

V zadnjem delu številke je nekrolog Francetu Jezi (Zanosnemu samohodcu v spomin), napisal Alojzij Rebula. Ljubljanski umetnostni zgodovinar Marijan Zadnikar je prispeval zanimivo umetnostno zgodovinsko primerjavo dveh istočasnih cistercijanskih cerkvá, v Stični (1137) in v Vetrinju (1202). Tako revija s to zgodovinsko primerjavo dveh umetnostnih arhitekturnih spomenikov povezuje Koroško s Kranjsko. Literarno zvrst predstavlja tudi tržaški Alojz Rebula z odlomki iz dnevnika 1965, ki se nadaljujejo iz prejšnjih številk in so zanimiva dopolnila k času in Rebulovemu duhovnemu gledanju. Odkritje pa pomeni članek umetnostnega kritika o Goriškem sodobnem slikarju Andreju Kosiču katerega impresije Krasa (v akvarelih) ocenjuje po slikarskih vrednostih in jih primerja s pesniškimi opevanji Krasa (Kosovela in drugih pesnikov), kakor ter tudi s slikarskimi podobami Krasa pri Venu Pilonu in drugih. Celostranske barvne priloge nam odkrivajo tega svojevrstnega kraškega pejsažista v odličnih reprodukcijah. S tem bi bila glavna vsebina tega zvezka izčrpana.

Poudariti pa moram, da je velika vrednost te revije prav v zadnjem delu, to je v poročilih o knjigah in raznih komentarjih dnevnih aktualnosti. Tako Janez Gradišnik ocenjuje Javorškovo knjigo Adamovo jabolko, ki jo kritik smatra za poizkus sinove rehabilitacije s spoznanjem, da je bil sin pravzaprav umorjen, ter mu je sinovo Adamovo jabolko postalo jabolko tega spoznanja. Nov sotrudnik France Pibernik ocenjuje Mavričin ščit Alenke Rebula Tute, Lojze Dolinar pa Dolganovo knjigo o kompoziciji Pregljevega pripovedništva. Vinko Ošlak ocenjuje najnovejše delo Borisa Pahorja Tržaški mozaik (dnevniški zapiski), pod naslovom Pogled na slovenstvo z Eiffelovega stolpa. Janez Gradišnik se je s posebnim zgoščenim člankom ozrl na celotni pojav tržaške Pahorjeve revije Zaliv od začetka do sedaj. Tako je ta zaslužna tržaška revija dobila svojo literarno oznako ter zasluženo mesto tako v tržaški kakor tudi v splošni slovenski kulturni delavnosti. Na platnicah pa Mohorjeva družba kot založnica Celovškega zvona razpisuje nagradni natečaj za biografski roman (življenjepis o kakšni znameniti osebnosti iz koroške slovenske zgodovine). Pisatelj si lahko poljubno izbere junaka od kneza Boruta, škofa Modesta, pa tja do Urbana Jarnika in recimo Joška Tischlerja.

Kakor vidimo, Mohorjeva družba v zadnjem desetletju ustvarja na vseh poljih impozantna dela, ne samo v gradbi raznih stavb za svoje založniško delovanje v vseslovenskem smislu, potem za razvoj koroškega šolstva še posebej z dijaškimi domovi in štipendijami, s Korotanom na Dunaju, ampak tudi s književnimi podjetji v izdajanju impozantnih del (Rožmanov življenjepis, Izbrana dela Mauserja in drugih).

Med taka velepomembna dela Družbe spada tudi založba Celovškega zvona, ki zdaj izhaja že drugo leto. S tem je Celovški zvon pokazal svojo upravičenost in tudi svojo življenjsko možnost in zmožnost ter mu želimo, da bi še dolgo zvonil vsemu slovenstvu po svetu in tudi v domovini.

NOVICE IZ SLOVENIJE

MARIBOR — **11,2 m širok jeklen cevovod** in dolg 300 metrov je naročilo, ki ga je dobila Metalna za hidrocentralo Chiew Larn na Tajskem. Na koncu bo cevovod imel trojni razcep, po katerem bodo napajali tri turbine. Matematično-fizikalne rešitve bo poskrbel Vodnogospodarski inštitut v Ljubljani.

NOVO MESTO — **Rdeči križ** je imel tekmovanje ekip prve medicinske pomoči. Med 72 ekip, ki so združevale čez 400 tekmovalcev, je zasedla prvo mesto ravno ekipa Novega mesta. Tekmovanje je bilo v reševanju poškodb povzročenih z radiološkim, kemičnim in biološkim orožjem. — V desetih letih je Rdeči križ usposobil 53.000 ljudi, letos kar 8.000.

LENDAVA — **Izgube zaradi nove rafinerije.** Lani je lendavska rafinerija imela 109 3 milijone dinarjev izgube. Vzrok je v nakupu opreme nove rafinerije, ki pa se ji je zaradi naftne krize Slovenija odpovedala. Za odpravo izgube bi morali prodati vso opremo naenkrat, kar pa je skoraj nemogoče. — Lendavska rafinerija ima zmogljivost predelave 650 tisoč ton nafte letno, a lani so jo predelali le 63%.

MARIBOR — **Na razvojnem razpotju** se nahaja prestolica Štajerske. Tako so ugotovili na seji mestne SZDL: ekstenzivni razvoj je izčrpan, zato je potrebno usmeriti ga v intenzivnega. Zato morajo začeti vlagati 2% družbenega proizvoda v raziskave in zaposliti vsaj 6% strokovnih delavcev v to smer.

GRIŽE — **Dolga tekma.** Celih 48 ur je trajala tekma malega nogometa, ki sta jo odigrali moštvi mladincev iz Grič in kluba Partizan. Rezultat je bil 487: 359 za „partizane". V vsakem moštvu je igralo vsega skupaj 18 igralcev. Gledalcev je bilo več kot tisoč, a kronist ne pojasni, če so oni tudi zdržali 48 ur na tribuni.

POKLJUKA — **Edino prenosno molzišče,** ki je zaenkrat na slovenskih planinah, so preizkusili v bližini tega kraja. Izdelalo ga je podjetje IMP Tehnomont Ljubljana. Sestavljajo ga štiri stojišča, samostojna a povezana tako, da kljub manjši okvari morejo še naprej delati ostale enote. Pravijo, da je že veliko zanimanje zanj, ker pastirja je še lahko dobiti na planino, molzača pa ne.

LJUBLJANA — **Ni izumov,** čeprav je v Sloveniji 148 raziskovalnih organizacij, v katerih je zaposlenih 12.000 oseb. Nekaj več kot tretjina teh ima naslov raziskovalca. V letu 1982 so preizkusili samo 34 patentov, medtem ko jih je bilo leta poprej skoraj še enkrat toliko. Dr. Stojan Pretnar sodi, da raziskovalci patentov ne prijavljajo, ker nimajo nobene ekonomske spodbude.

CELJE — **Vlaganje v zamejsko tovarno** je sklenilo podjetje Toper iz Celja skupaj z Viteksom iz Bosne in Hercegovine. Z avstrijsko Top sport iz Pliberka bodo izdelovali športno konfekcijo. Toper ima že dalj časa precej ponudb iz Zahodne Nemčije in Francije, pa jih sami niso zmožni sprejeti kljub velikemu obratu. Zato so se združili z Viteksom in so udeleženi z 49% pri novem podjetju.

UMRLI SO OD 26. junija do 3. julija 83:

LJUBLJANA — Danica Japelj, up.; Beno Habjančič, up. FAO; Jože Jagodic; Jožefa Zaletel roj. Škerlj, 81; Franc Ratej; Mihaela Žakelj; Stajka Rus roj. Damjanovič; Vlado Jarc, časnikar; Anton Sečnik, varnostnik; Ciril Drolc; Marija Sedej roj. Ambrož, 80; Milena Bojc roj. Kovačič; Lovro Šušteršič; Ivan Krajec, 85; Pavel Kogovšek, up. računov.; Jože Okretič, 92; Marija Supan roj. Sotlar, 88; Jože Eržen, obrt., 55; Breda Cilenšek, up. prof.; Drago Magister, up.; Vekoslav Černe; Franc Uljčar, up. Optik; Julka Polajnar roj. Gartnar; Ciril Drolc up.; Rajko Prša; Andrej Habjan, 61; Josipina Burjak roj. Grabnar; Ida Weibl, 88; Marija Skala roj. Slatnar, 85; Draga Rakun, 79; Franc Frankič, up. žel.; Iztok Zidar.

RAZNI KRAJI — Lovro Kolnik, DM v Polju; Jože Pilko, dipl. inž. trojnik, Maribor; Vida Pogačar, med. s., Žalec; Andrej Vršnik, kovač, Vransko; Rado Anžur, DM v Polju; Stanko Gavc, up., Vrhpolje pri Vipavi; Franjo Cesnik, Portorož; Ivanka Bohinc roj. Lotrič, Radovljica; Martin Šetinc, 74, Brežice; inž. Elza Osterman, Radovljica; Marija Kokalj roj. Učakar, Lipica pri Škofji loki; Ivanka Cajhen roj. Peterca, Domžale; Zofija Juvančič roj. Anžur, Zagorje; Fanika Rojnik, gradb. teh., Žalec; Antonija Šajn (Dolinarjeva), 82, Juršče pri Pivki; Pavla Primožič roj. Anžur, DM v Polju; Antonija Ocvirk, Polzela; Franc Markič, up. miz. moj., Lanišče; Alojz Pretnar, up. usn. moj., Tržič; Mira Pavčnik roj. Lamut, Belovo; Cvetka Markočič, Biljana; Herman Slokar, dipl. inž. elektrot., Avdovščina; Vladimir Berginc, Čezsoča; Marija Furlan (Markovčova mama), Verd; Štefan Matjašec, 84, Ptuj; Franc Radanovič, ključav., Slogonsko; Janez Gubanc, lovec, Utik; dr. Marjan Dolinar, Zg. Bitnje pri Kranju; Marica Trontelj roj. Repar, Šmarje-Sap; Pavla Zupančič roj. Perčič, up., Sostro; Zvonimir Klemenčič, Gornja Radgona; Erna Maček roj. Pirš, Šentjur pri Celju; Pavel Likozar, Visoko; Elza Osterman, Radovljica; Ivan Braiuša, kuhar, Radence; France Pfajfar, prec. meh., Selca; Elvira Karapandžić roj. Borko, up. uč., Murska Sobota; Jože Grubar, Opatija; s. Bernardina Kopač, uršul., Lipica pri Škofji Loki; Angelca Ribič roj. Šinkovec, Tržič; Bogomil Boštjančič, Grosuplje; Ema Eller roj. Jakomin, Koper; Franc Pečlin, Preserje; Cecilija Golob roj. Kolenc, 86, Mirna na Dol.; Bojan Menhart, Topolšice; Anton Štublar, Pugled; Vladka Marton roj. Gregorič, Celje; Regina Pirš, med. s., Vojnik; Franc Dolžan, up. tapetnik, Žalec; Ivanka Srebot roj. Kontelj, 78, Pivka; Frančiška Bardorfer roj. Janežič, Grosuplje; Metod Končan, Domžale; Andrej Filipičič, 74, Koper; Anton Matelič, 62, Hrovača; Jože Kotar, cestar, Dole pri Litiji; Slava Guštin roj. Gerbec, Metlika; Anton Kerničar, Bašelj; Marija Kogoj roj. Vuk, 71, Tržič; Tone Valentinčič, Novo mesto; Marija Šulgaj, Celje; Marija Lovšin, Hrovača.

SLOVENCI v ARGENTINI

Osebne novice

Krst: V župni cerkvi sv. Nikolaja v San Justu je bil krščen **Gabrijel Marjan Šenk,** sin Stanka in ge. Kristine roj. Skvarča. Botra sta bila Magda Skvarča in Marjan Šenk. Krstil je g. Igor Grohar. Čestitamo!

Smrti: Umrla sta v Martín Coronado **Emil Klanjšček,** v Mendozi pa ga. **Frančiška Štern.** V Olivosu je umrl **France Baraga,** v Moronu pa **Kristjan Soler.** Naj počivajo v miru! Preostalim domačim naše sožalje!

IVAN KLEMENČIČ — 70-letnik

9. avgusta 1914., pred 70 leti se je rodil v Dolu pri Ljubljani. V družini desetih otrok — od teh devet fantov — je bil prvi najstarejši. Oče, po poklicu kolar, je oskrboval tudi majhno kmetijo, mati, skrbna gospodinja, mu je bila zvesta pomočnica.

Po končani ljudski šoli v rojstnem kraju se je pri očetu izučil kolarstva in v tem delu ostal do vojne. Molitev in delo, ki sta kraljevala pod rodno streho, sta vse otroke vzgajala tudi za delo izven doma. Ivan je že kot mlad fant navdušeno delal na prosvetnem polju, pri Orlih in kot cerkveni pevec.

Potem je prišla vojna. Domačo vas so zasedli Nemci in po pojavi komunističnega partizanstva se je Ivan takoj določil: Z njimi ne! Skrival se je tako pred partizani kot pred Nemci, da ga ne eni ne drugi niso mobilizirali. Čakal je trenutka, ko bo proti obema zločincema nad narodom vstala nova organizirana sila. Ko so ga nekoč komunisti zaman iskali, so se maščevali nad očetom in ob umiku nanj streljali, da je nekaj let pozneje na posledicah ran umrl. Enega brata so mobilizirali Nemci. Ni se več vrnil.

Ko se je formiralo gorenjsko domobranstvo, je še z dvema bratoma takoj vstopil v njihove vrste. Na postojankah v Kamniku in v Domžalah je skupno z ostalimi fanti vodil krepek odpor proti strahovalcem naših vasi in njih miroljubnih prebivalcev vse do konca vojne, ko se je umaknil na Koroško. Z obema bratoma je delil usodo vrnjenih domobrancev, a se mu je iz kolone ki jih je vodila na morišče, posrečilo uiti. Medtem, ko je za obema bratoma izginila sled — delila sta pač usodo vseh drugih vrnjenih — se je Ivan spet vrnil na Koroško, se pridružil drugim beguncem v taborišču Spittal, sodeloval pri prosvetnem delu in kot pevec ter se v maju 1948 poročil z go. Mici roj. Kokalj.

Proti koncu 1948. je emigriral v Argentino in si po nekaj letih postavil ličen dom v Castelarju. Prva leta je bil zaposlen v tekstilni barvarni Morón, pozneje pa se je posvetil stavbnemu mizarstvu. V srečnem zakonu se mu je rodilo pet sinov, ob njih se že vrste vnuki in vnukinje, ki jubilantu in gospe prinašajo novo življenje v dom, ki ga snovi z ustvarjanjem lastnih ognjišč zapuščajo.

Pogled na prehojeno sedemdesetletno pot jubilanta kljub marsikaterim bolečim udarcem navdaja s ponosom: ostal je zvest nauku svojih staršev in vzgojiteljev in kot tak predaja enako vzgojo tudi svojim naslednikom. Čeprav je pravzaprav Zasavčan, mu iz značaja in postave odsevajo naše planine, ki tvorijo tako lepo ozadje njegovemu rojstnemu kraju: kremenitost, trdnost, ponos. Tak je Ivan Klemenčič tudi kot sedemdesetletnik. Postaven, krepke hoje in trden v svojem prepričanju. Priljubljen v krogu vseh svojih prijateljev in znancev, upoštevan povsod kjer sodeluje. Takega ga že dolga leta redno srečujemo na Slovenski pristavi v Castelarju, kjer je zvest član, neutruden sodelavec in odbornik od vseh začetkov.

Ko mu ob lepem življenjskem jubileju izrekajo čestitke mnogi znanci in prijatelji, se jim pridružuje v prvi vrsti pristavska srenja, z njo pa tudi naš list, katerega zvest naročnik je vsa leta. Bog živi jubilanta in mu daj dočakati ob zvesti družici in v krogu svojih dragih še novih življenjskih jubilejev v krepkem zdravju in vedrem optimizmu!

SLOVENSKI DOM SAN MARTIN

LIGA ŽENA/MATI

Pri sanmartinski Ligi Žena-mati, je na zadnjem sestanku govoril župnik Jože Škerbec o štiristoletnici Dalmatinove biblije. Zanimivi razlagi in ogledu kopije biblije same, je prisostvovalo lepo število članic. G. Škerbcu zahvala vseh za njegov trud.

SLOMŠKOV DOM

MLADINSKO DRUŽABNO SREČANJE

V nedeljo 24. junija, je bil v domu družabni dan pod imenom „Velezabava I", ki sta ga priredila odseka SDO—SFZ za vso mladino. Prireditev je bila v stilu „Telematch"; pripravila ga je „posebna ekipa" kateri je načeloval Lojze Kočar ml. Po maši so se vsi udeleženci zbrali v mladinski sobi, kjer je napovedovalec in glavni sodnik Milan Magister ml. razložil potek tekmovanj, nakar so bili fantje in dekleta razdeljeni v 4 skupine. Sledila je važna točka, brez katere bi bilo nemogoče nadaljevati program: kosilo. Za zadostno količino vitamine C pa je poskrbel velik zaboj mandarin, ki so se jih udeleženci poslužili po mili volji. Vreme ni bilo posebno naklonjeno, saj je po malem pršilo cel dan; a mlada srca se tega niso ustrašile, in igre so se v redu odigravale.

Vse igre je spremljala primerna glasba, ki jo je imel na skrbi Peter Avguštin. Prav zares je „Petrova muzika" zelo pripomogla, da se je napravilo imenitno tekmovalno vzdušje, katerega niti dež ni mogel sprati kar tako. Pavle Marolt je napravil scenerijo za originalno igro s prizorom: „kako si tatovi banke podajajo ukradeni denar". Še druge uspele igre so bile: tekme preko zaprek, pokanje balonov, hoja s stoli, podajanje vode na konjičku, nabiranje rož itd. Vsaka skupina je imela svojega sodnika. Tudi za prvo pomoč je bilo poskrbljeno. Naš bodoči zdravnik Boris Štrfiček je imel kar dosti dela, da je zdravil razne buške in praske. Ob koncu dneva, ko je „računski center" preštel točke, so se razdelile originalne nagrade. Da so igre tako lepo uspele, je zasluga vseh, ki so imeli na skrbi vodstvo in pripravo iger: in teh je bilo kar lepo število, za kar zaslužijo lepo priznanje in pohvalo. M

Slovenska vas

32. OBLETNICA DOMA

Dne 29. julija je bilo v Slovenski vasi tradicionalno praznovanje tokrat 32. obletnice ustanovitve krajevnega Doma. Program se je začel zjutraj z mašo, med katero je celebrant v nagovoru vpletel v evangeljske misli razmišljanja o krajevnem skupnem življenju ter poudarjal potrebo po živem občestvu, ki naj še vnaprej goji duhovne, slovenske in obče človeške vrednote v okraju.

Po skupnem kosilu se je ob 16. uri začel popoldanski program. Po pozdravnih besedah predsednika Cirila Jana in po prebranih dveh recitacijah je spregovoril lic. Ivan Korošec kot slavnostni govornik. V svojem govoru je naglašal predvsem dva momenta. V prvem je omenjal vrednote, ki se v Hladnikovem domu gojijo, in njih pomembnost za slovenstvo. V drugem pa je povezoval mladino z našo bližnjo preteklo usodo. Vsaka obletnica, vsaka prireditev, vse kar delamo v naši ožji ali širši skupnosti, je v duhu povezano z našimi žrtvami v revoluciji. Pozival je mladino v našem domu k zvestobi izročilom in idejam, ki so nas vodile v svet in nas vsak dan ohranjajo. Zvestoba njim je najboljša zvestoba samim sebi.

Po govoru je krajevni zbor zapel nekaj lepih slovenskih pesmi, s čimer se je zaključil pripravljeni program. Za tem se je razvila prosta zabava ob zvokih orkestra.

Slovenci na Koroškem

SKAVTSKI JAMBOREE

V Globasnici na Koroškem je bil konec julija **tretji slovenski zamejski jamboree** v spomin 25. obletnice ustanovitve slovenskih **koroških skavtov.** Tega tabora se je udeležilo nad tristo skavtov in skavtinj s Koroške, Goriške in Tržaške.

Pod Peco so mladi preživljali lepe večere v medsebojnem prijateljstvu. S svojim petjem, igrami in glasno sloven-

(Nad. na str. 4)

Priredil: **Pavle Rant** (18)

Listanje po sobotnih prilogah ljubljanskega Dela

Preseljevanja v Jugoslaviji je naslov seriji člankov, od katerih posnemamo samo podatke, objavljene 5. maja ob doselitvah „bizantincev", kot jim pravijo doma, v Slovenijo do leta 1981. Številke povedo, da se je v Slovenijo naselilo iz drugih delov tkzv. Jugoslavije: 33.530 ljudi iz Bosne in Hercegovine, 2211 iz Črne gore, 48.745 iz Hrvaške, 3.118 iz Makedonije, 16.236 iz Srbije, 2.577 iz Kosova in 5.488 iz Vojvodine; od teh je bilo Slovencev, ki so se „vrnili domov" po istem vrstnem redu republik: 2.447 — 379 — 12.374 — 556 — 4.599 — 259 — 1.569. Stane Stanič, ki je te članke pripravil, zaključuje: „Nujno bi seveda morali preučiti, kateri motivi in kateri pritiski so vse te doseljence iz različnih predelov Jugoslavije pripeljali v Slovenijo." — Dodajamo zakaj ne začne pripravljati potnih listov za povratek? — Ali pa bo dr. Ivan Šušteršič po skoraj 70 letih imel prav? (n. op.)

— — —

„Delo" napreduje. 5. maja je objavilo članek brez podpisa z naslovom „Kdo je proti Kardelju" in sicer na osnovi razgovora z „ekonomistom prve črte" Zagrebčanom Draženom Kalogjero. Piše med drugim: „Zanimivo je, da Kalogjera govori o Kardelju drugače, kot smo v zadnjem času vajeni slišati. H Kardeljevemu imenu namreč čedalje pogosteje pristavljajo pridevek 'teoretik', v tem pa je včasih čutiti tudi svojevrsten sarkazem. Beseda 'teoretik' lahko, če jo izrečemo z 'ustreznim' poudarkom, pomeni tudi človeka, ki živi v oblakih, daleč od realnosti."

Dalje pa pravi Kalogjera: „Pravi vzroki gospodarske krize so prevelike naložbe (od tod tudi prevelika zadolženost tako v tujini kot doma) in nesmotrna poraba. Vemo pa, kdo je o tem odločal." — Povejte imena, pa pred sodišče, če ima kdo korajžo. (n. op.) — Zaključi pa Kalogjera: „V resnici delimo usodo sveta. O tem priča dejstvo, da smo se znašli v enakem položaju kot številne države, ki so se prizadevale za dinamični razvoj. Mislim pa, da smo veliko stabilnejši od večine teh držav prav po zaslugi sistema združenega dela. Žal pa se ta sistem prepočasi prilagaja spremembam po svetu, ker ga zavira birokratski intervencionizem."

— — —

Če bi „Svobodna Slovenija" lahko imela vsaj enkrat mesečno šest strani, bi bilo včasih vredno ponatisniti ta ali oni sobotni komentar Juga Grizelja v celoti. Tako pa skrajšano... Naslov: „Ljudje z ugledom in ljudje člani". Uvodna misel: „Včasih smo o kom dejali, da je ugleden zdravnik, ugleden trgovec, ugleden novinar, ugleden obrtnik. Z 'ugledom' smo mislili čast, poštenost, visoko strokovnost v poklicu, vpliv na okolje, v katerem je človek živel, in podobno. Danes to besedo vse manj uporabljamo, tudi v časopisih. Mar ni več uglednih ljudi ali pa ugled ni več pomembna lastnost v naši družbi?" — Potem se razjezi, ker danes vsi navajajo, da so „člani" tega ali onega odbora itd., itd. In dodaja: „Ko bi v vseh naših forumih sedelo veliko več uglednih in vplivnih ljudi, manj pa takih, ki se naročajo na članstvo in zgolj menjavajo forume, a nikoli ne ostanejo brez članstva vsaj enega..." Zaključi pa: „Kaj bi torej z uglednimi ljudmi? Bilo bi preveč preprosto reči, da so ugledni ljudje utrujeni in da beže pred reprezentativnimi funkcijami. V pravem odgovoru bi se nedvomno skrival še del nekega drugega pojava: da uglednih ljudi nočejo postaviti na reprezentativne položaje, med drugim tudi zato ne, ker so ugledni ljudje ljudje, ki mislijo z lastno glavo, kar bi seveda birokraciji utegnilo včasih povzročiti preglavice. Pa ne le včasih, prej bi lahko dejali: praviloma." — Bravo, Jug, kar naprej, dokler je še vetra kej!!! (n. op.)

— — —

Anketo **o porodniškem dopustu** začenja „Delo" takole (2.6.): „Danes komaj še verjamem, da sem bila ob prvem otroku doma le dva meseca," je rekla mama, katere prvorojenka je stara enajst let, ob rojstvu naslednjih dveh otrok, ki sta stara osem let in štiri leta, pa je bil porodniški dopust že podaljšan na 246 dni. In potem v posebnem stolpcu pojasni: „Slovenski zakon o delovnih razmerjih pravi, da lahko po preteku 105 dni porodniškega dopusta, ki ga praviloma izrabi mati, preostali del (še 141 dni) porodniškega dopusta izrabi tudi delavec, oče otroka, če sta se z materjo tako sporazumela. Če mati umre, zapusti otroka oziroma je začasno ali trajno zdravstveno nesposobna za samostojno življenje in torej za nego otroka, lahko namesto nje tudi prvi del porodniškega dopusta izrabi oče ali tisti, ki otroka neguje. — Sicer pa: koeficient rodnosti živorojenih otrok na tisoč prebivalcev je v Sloveniji 16,1 promila (povprečje Jugoslavije 16,7), na Kosovem pa 31,8!!! Torej:: V analizi razvojnih možnosti Slovenije v naslednjih desetih letih so kot eno od možnosti razvoja na področju varstva materinstva in otrok opredelili tudi porodniški dopust za vse ženske (torej tudi za kmetice) postopoma do leta 1990, po tem letu pa podaljšanje porodniškega dopusta za leto dni."

365 dni porodniškega dopusta imajo doslej že ženske v Vojvodini, pa tudi na Hrvaškem, v Makedoniji in Srbiji pa 270 dni.

— — —

Jugoslavija ima, kot marsikatera druga država, probleme z Mednarodnim denarnim fondom (IMF). O tem je pisal 5. 5. zelo trezno Boris Jež, ko je v „Delu" med drugim dejal: „...ni mogoče mimo tega, da si v sedanjem trenutku preprosto ne moremo privoščiti liberalnega sistema cen, ker bi bil vsakršen nepredviden skok inflacije nož v hrbet vsemu trudu, da bi se izvlekli iz nezavidljivega položaja... Zamisliti bi se morali tudi nad tem, da pomembnejše spremembe v censki politiki niso toliko plod naše volje in načrtnega dela kolikor nezavidljivih okoliščin, v katere nas je pripeljalo dveletno odlaganje stabilizacijske politike. Dejstvo je, da je večina idej o naši nadaljnji gospodarski politiki zrasla v Mednarodnem denarnem skladu: obresti, realen tečaj dinarja, devizni trg itd. Če ne bi bilo močnega pritiska te finančne inštitucije, ki ji je seveda moči tudi marsikaj očitati, bi verjetno še naprej omahovali, češ, saj zdajšnji gospodarski trenutek še ne dopušča radikalnejših sprememb... (novi censki sistem) bo zagotovo ostal samo ena od številnih epizod v našem dolgoletnem iskanju samih sebe. Zato ne bi škodilo, če bi zvezni izvršni svet postregel javnosti s programom svojih namer, ne pa da namere sporočamo samo Mednarodnemu denarnemu skladu... Imeti bi morali jasno zamisel o tem, kaj moramo še storiti v prihodnjih mesecih in se enkrat za vselej izviti iz železnega objema sprotnega ukrepanja, gašenja požarov." — Rojak Boris Jež: pričakovati je, da je kakšen agent CIA vaš članek prevedel in poslal na merodajno mesto, bo zaleglo več kot Dolančeve aretacije! (n. op.)

SLOVENCI po SVETU

Kanada

LOVSKI VESTNIK

V Torontu obstaja že nekaj let Slovensko lovsko in ribiško društvo, ki poleg svojih posebnih ciljev skrbi tudi za rekreacijo in razvedrilo. V bližini Toronta poseduje obširno pristavo z razkošnim lovskim domom, plavalnim bazenom in igrišči. Na polju razvedrila je med Slovenci v Toronto kar dobro poskrbljeno, saj je to že peto tovrstno letovišče, na katerih se računa, da se vsako nedeljo v poletnih mesecih zbere okrog dva tisoč rojakov. Lovsko društvo je v glavnem združilo slovenske podjetnike in boljše „podkovane“ rojake pa tudi ljubitelje lova sploh.

Že nekaj let je društvo izdajalo občasno svoj list, zadnji dve leti pod uredništvom Mira Raka pa izdaja letni Lovski vestnik v obliki zbornika. Letošnji je še posebno lepo urejen, na finem papirju in z razkošno ilustracijo, ki jo je pripravil Janko Čadež. Poleg zanimivih lovskih dogodivščin, ki so jih prispevali lovci sami je še posebno omembe vreden članek dr. V. Bratina Lov in lovci v slovenskem izročilu, kjer na poljuden način zasleduje lovsko tematiko v delih naših pisateljev in umetnikov pa na panjskih končnicah in v narodni pesmi.

Nad vse vreden pa je prispevek Andreja Pahulje Slovenska pesem naša dediščina. V obširnem pregledu je zbral podatke o vseh pevskih zborih in glasbenih oz. inštrumentalnih skupinah, ki so obstojale ali še obstojajo med Slovenci v Kanadi. Res, da so večina od njih imele kaj kratko življenje, a se zdi da je smrt ene porajalo drugo glasbeno skupino ali zbor. In da je danes med mladimi toliko poklicnih glasbenikov imajo verjetno zasluge prav te skupine, ki so skozi leta gojile slovensko glasbeno izročilo.

Druga polovica zbornika predstavljajo oglasi slovenskih in kanadskih podjetnikov, ki so pač omogočili tako razkošno izdanje. Posebno vrednost daje knjigi tudi obširen telefonski imenik rojakov iz Toronta in okolice (okrog 400 številk). Podjetnim kanadskim Slovencem naše iskrene čestitke.

—j

Avstralija

X. MLADINSKI KONCERT

V Avstraliji razvijajo slovenska verska središča veliko dejavnost. Poleg verskih opravil tudi družijo vse demokratične Slovence s kulturnimi prireditvami, ki včasih zajamejo naravnost ogromen obseg..

Tako že deset let po vrsti prirejajo mladinske glasbene koncerte ali festivale, na katere pridejo pevci iz vse obširne Avstralije. Letos so ga pripravili maja v Sydneyu v dvorani verskega središča pod naslovom **Pesem nas združuje.** In res jih je združila: nad dvesto brhkih slovenskih deklet in fantov na odru in nad petsto poslušalcev, med njimi senator Mišo Lajovic in župan Harry Maley.

Naj naštejemo samo v kratkem zbore in njih dirigente, za kaj več ni prostora. Mladinski zbor iz Adelaide (Jože Šterbenc), Zarja iz Sydneya (Mirijam Bavčar in Irenka Kužnik). Glasniki iz Melbourna (Darko Požar-Burgar), najmlajši iz dopolnilne šole Triglav (Marica Ličen), mladi iz Wollongonga (Barica Brodnik). Duo sta pela še Sonja in Marko Šimenc.

Pri orglah so nastopili Kati Pezdirc, Mario Milavec, Margaret Grželj in Kristina Pezdirc. Bilo je tudi nekaj dobrih ansamblov: Večerni zvon iz Melbourna, Cheap Expense iz Sydneya, pa še iz Wollongonga, in Zarje.

Poleg glasbe so bile na sporedu tudi recitacije v dovršeni slovenščini: Katarina Peršič (Soči), Lidija Lapuh (Župančič in pesmi očeta)in Jožica Modrijančič.

Nastopile so bogato pripravljene folklorne skupine iz Sydneya (vodila Ivanka Slobodnik) in starejši in mlajši iz Triglava (Erna Nikolič), vsega skupaj nad 60 plesalcev, pa še solistka Tamara Rogelj in Kristina Berginc.

Vse je povezovala v slovenščini in angleščini Mirjam Bavčar, pesnik Ivan Kobal pa je podal vsem nastopajočim in poslušalcem besede vzpodbude in zahvale.

Za konec so še združeni pevski zbori zapeli skupaj pesem na čast materam — preko 100 mladih pevcev! Ves koncert so snemali za radio in tudi na video kaset.

Veseli nas vse, ki živimo na drugi strani iste poloble, da Slovenci v Avstraliji tako živo goje slovensko besedo in pesem, posebno še med mladimi, in tudi čestitamo k uspehu vsem, ki so pripravljali ta koncert, vsem pevcem in plesalcem, posebno pa še slovenskim duhovnikom, na katerih teži težko delo v verskih središčih.

Pesem nas združuje — vas in nas ter vse Slovence po svetu in doma.

SLOVENCI NA KOROŠKEM

(Nad. s 3. str.)

sko besedo gotovo niso dali miru ne kralju Matjažu ne komu drugemu, ki bi rad zapisal Slovence narodni smrti. „Pogumno zvesti izročilu“ je bilo njih geslo. Zato so naprosili tudi nekaj govornikov, da so jim razložili položaj Koroške. Tako se med seboj spoznajo in si v miru v naravi utrdé voljo pa tudi narodno zavest.

Ta skavtski jamboree je omenjala tudi ljubljanska televizija, a je vztrajno govorila le o „tabornikih“ in ne o skavtih. Seveda komunistom ni všeč skavtsko ime ne program, ki sloni bistveno na res moralni vzgoji in spoštovanju posameznika. Oni imajo svoje tabornike, bledo kopijo skavtizma, ki pa o skavtskem idealu in idealizmu ničesar ne vedo in kot se vidi tudi vedeti ne smejo.

OBVESTILA

SOBOTA, 18. avgusta:

VIII. Kulturni večer SKA v gornji dvorani Slovenske hiše ob 20. uri. Predavanje lic. Andreja Rota: **„Vtisi s potovanja po Evropi in domovini“.**

NEDELJA, 19. avgusta:

Slovensko romanje v Lourdes ob 15.30.

PETEK, 24. avgusta:

Seja Upravnega sveta Zedinjene Slovenije ob 20. uri v društvenih prostorih.

SOBOTA, 25. avgusta:

Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja **v Slovenski hiši ob 15. uri.**

Nadaljevanje predavanj Filozofskega ciklusa pod vodstvom univ. prof. dr. Milana Komarja ob 16. uri v Slovenski hiši.

IX. Kulturni večer SKA v gornji dvorani Slovenske hiše ob 20. uri. Predavanje Franceta Papeža: „Sadovi zadnjega literarnega natečaja“. Sodeluje gledališki odsek.

NEDELJA, 26. avgusta:

V San Martinu žegnanje in spomin na prvo slovensko mašo. Sv. maša ob 11, skupni družinski asado ob 12.30.

Mladinski dan v Slomškovem domu s celodnevno prireditvijo.

SOBOTA, 1. septembra:

17. dan Zveze slov. mater in žena ob 19. uri. Koncert Komornega **zbora Marijinih pesmi** v cerkvi Marije Pomagaj.

NEDELJA, 2. septembra:

V Zavetišču dr. Gregorija Rožmana 15. obletnica blagoslovitve s sv. mašo in kosilom.

SOBOTA, 8. septembra:

X. Kulturni večer SKA ob 20. uri v veliki dvorani Slovenske hiše. Pevski koncert dueta Bernarde in Marka Finka.

Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

NEDELJA, 9. septembra:

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 sv. maša za gralom. Rupnikom, poveljnikom slovenskega domobranstva in dr. Hacinom.

SOBOTA, 22. septembra:

Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

SOBOTA, 29. septembra:

Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Pevsko-glasbeni večer v Slovenski hiši v priredbi SDO in SFZ.

Poravnajte naročnino!

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE

REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 6 9 - 9 5 0 3

Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 211976

Naročnina Svobode Slovenije za l. 1984: Za Argentino $a 1000, pri pošiljanju po pošti $a 1100; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES
T. E. 362-7215

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escribano Público
CANGALLO 1642 BUENOS AIRES
PRITL. PISARNA 2
Tel. 35-8827

MUTUAL SLOGA — ZVIŠANJE PODPOR

Od 1. oktobra 1984 dalje bodo veljale naslednje podpore:

1) Za poroko ali rojstvo v družini člana — $a 10.000.-
2) Kombinirana posmrtninska podpora — $a 30.000.-
3) Ob zaključku uradno priznane srednje šole — $a 10.000.-

Sorazmerno s podporamo so se zvišale tudi za to potrebne naložbe. Podrobnosti boste brali v naslednji številki STIKA, ki izide konec avgusta!

Ko obhajamo 2.000 let Marijinega rojstva, vabimo na koncert Njej posvečenih pesmi

Poje Komorni zbor pod vodstvom

ge. Anke Savelli Gaserjeve

17. dan ZSMŽ, 1. septembra 1984
v Slovenski hiši po sv. maši ob 19. uri

SDO Pevsko glasbeni večer SFZ

bo v soboto, 29. septembra

Prijave zborov, skupin in solistov sprejemamo v dušnopastirski pisarni in pri odbornikih do 26. avgusta.

IX. Kulturni večer SKA

SADOVI ZADNJEGA LITERARNEGA NATEČAJA

Kritična presoja: FRANCE PAPEŽ
Berejo člani Gledališkega odseka

Sobota, 25. avgusta, ob 20. uri v mali dvorani Slovenske hiše.

SDO SFZ

SLOMŠKOV DOM

Vabimo te na naš **mladinski dan,** ki bo v nedeljo 26. avgusta. Začetek ob 9. uri s sv. mašo, nato tekma v odbojki. Ob 18. uri kulturni program v dvorani, pri katerem tudi sodelujejo dekle iz Berazateguija.

Slovenski dom v San Martinu

vabi Slovence in Slovenke na

ŽEGNANJE

v spomin na prvo slovensko mašo leta 1948
ki bo v nedeljo, 26. avgusta

Spored: ob 11.00 sv. maša v cerkvi Presvetega Srca
ob 12.30 skupni družinski asado z zmerno ceno

Vabimo na to žegnanje še prav posebej vse rojake in njihove družine iz sanmartinske farne skupnosti.

Marja Rodziewiczowna

HRAST

(DEWAJTIS)

(10)

Mati mu je povedala, da je bil to vodja bojevnikov, ki so z njim vred padli, ki so varovali svetišče in grad. Boginja Aleksota je zelo tožila in plakala za padlim junakom, zato so ga bogovi zakleli v mogočen hrast, da bi živel v spominu na ta boj do konca sveta.

Czertwanovo bogastvo je dan za dnem raslo. Skomonti so bili prvi v vsej okolici. Vsak dan bolj se je Wojnatova ponižna hči vdajala misli, da ni bila rojena za takšno premoženje in da ni primerna žena takšnemu gospodarju. Čutila je to in se zatajevala, venela, ugašala in trpela, dokler ni nekega spomladanskega dne umrla tiho, kakor je živela.

Takrat je imel Marko osem let. To, kar ga je mati naučila, mu je vedno ostalo tudi v značaju. Ob njenem pogrebu se je končala tudi njegova otroška doba; zgubil je oporo in srce... Vrnivši se domov, je obšel vse kote in ravno doma, v lepem gradu mu je bilo tako hladno in tuje...

Drugega dne je utekel k stricu v Sandwile, kjer ga je ta z veseljem sprejel. Pa še istega večera je prišel oče za njim in ga po ostrem pogovoru s svakom odpelial domov. Imel ga ni za sina, ampak za hlapca, kakor je bila tudi pokojnica le dekla.

Pa so leta prešla in v Skomonte je prišla nova gospodinja, z njo pa tudi nova družina in drugo življenje. S seboj je prinesla gosposke navade; dala je Czertwanu tri otroke, nežne in gosposke; uvedla ga je v družine višjih slojev.

Vse se je spremenilo. Markove spomine je zbrisal čas in z njimi je zbledel tudi materin obraz. Samo hrast na poljani je ostal isti, najprej zakleti junak, potem zaupnik, prijatelj in naposled nositelj velike misli...

Od materine smrti je minilo dvajset let. Ta čas se je vlekel le polagoma, težko trudapolno. Preobrazil je Markovo dušo v lep in trd lik, ki je popolnoma otrdel.

Trije zlati žarki so mu svetili v življenje. Hrast je pričeval o njih in jih zastiral s senco mogočnih vej.

Prvič je bilo to takrat, ko je prišel na šolske počitnice iz samostanskih šol. Lepega poletnega jutra je šel k hrastu na obisk. Presenetilo ga je, da so njegovo samoto odkrili drugi in z glasnimi govori pregnali prepevajoče ptičke in škržate.

Bila sta dva otroka. Deček gimnazijec je sedel v travi s knjigo v roki in na daritvenih kamnih, zraven je stala deklica v belo oblečena, z vencem na črnih laseh in je deklamirala po žmujdsko starodavno pesem.

Marko ju je poznal. Njegova otroka sta večkrat obiskala strica v župnišču.

Oba sta bila globoko zamišljena v bajko. On je dajal z roko takt in govoril neke odstavke. Navdušenost je pordečila deklici lica in razjasnila njene črne oči. Nista se zbala prihajajočega, ki je legel ne daleč v travo in poslušal.

Zadnji verz je govorila tiše in tiše. Glasilo se je v njem, da so sovražniki položili junake na grmado in jo zažgali. Rdeč plamen je pogoltnil njih trupla in orožje in polagoma ugašal in ugasnil.

„Zakaj si tako potišala glas, Julka?“ je vprašal brat Oleš, ko je končala.

„Umrli so in ogenj je ugasnil. Žalostna je ta tvoja pesem.“

„Nikakor ne, sestrica! Taka grmada velikih bojevnikov ne pomeni še konca in žalosti. Tisti, ki so ostali pobero iz nje iskro, prižgo nove bakle in gredo spet v boj. To je geslo za nova dejanja in žareč zgled. Pa ti ne razumeš tega; si pač še premlada in ženska.“

„O, da, prav dobro razumem! Le dovoli e, da vzamem iskro in pojdem! Pa kdo se pomika tam za teboj?“

Umolknila je in zašepetala:

„Glej, bratec, nekdo naju posluša!“

Oleš se je ozrl. Marko se je ravno dvignil s tal. Pozdravili so se.

„Na počitnicah sva tu. Prišla sva, da kaj čitava iz knjig. Kako lep je ta gozd!“

Pomaknili so se bliže. Od tega dne so se shajali vsak dan pod hrastom.

Oleš je vneto razpravljal o junaških činih in deklamiral tisoč bajk. Julka pa je medtem stikala v gošči za gnezdi in lisičjimi in jazbečevimi luknjami. Marko je poslušal iz vse duše in sanjal.

Vse počitnice so prebili pod Dewajtisom in spomin na te dneve se ni izbrisal več.

Ko je prišel naslednjega leta spet domov na počitnice, ga je iznenadila žalostna novica. Oleš, ki je bil prišel teden prej v župnišče na Skomonte, se je kopal v Dubissi in utonil. Njegovega trupla niso našli. Reka ga je odnesla v Njemen in do morja.

Žalostno je odjeknilo to v Markovem srcu. Še istega dne je pobegnil z doma v gozd se vrgel na tla pod hrast in dolgo ležal. Gozdni mah je videl solze obupa. Potem je na kamnih presedel celo noč in premišljeval.

V razgreti glavi so se podile prečudne misli. Zdelo se mu je, da so Oleša zažgali na grmadi, ki je po malem ugasnila. A iz te grmade je on, Marko, vzel iskro, prižgal baklo in šel v boj, da bi branil grad in svetišče...

Po tej grozni noči je preležal nekaj tednov v vročici. Negovale so ga skrbne roke tete Anete in njena zelišča. Po prestani bolezni se je ves spremenil. Nič več se ni smehljal, nič več jezil; dolge dneve je begal po gozdu.

V šole se ni vrnil več. Oče je šel prebivat v Poświce, bratci so bili še majhni. V Skomontih so pogrešali močne roke ter trezne in razumne glave. Vse gospodarstvo je položil oče Marku v roke...

Minilo je nekaj let. Po nenehnem trpljenju in sporih z mačeho se je spet znašel pod hrastom ves strt in slaboten in v obupu razdražene zveri.

Zgodilo se je, da je prišel na poljano tudi Ragis, ki je nastavljal kunam pasti. Zagledal je Marka in prisedel k njemu.

„Prižgiva tobaka!“ je rekel.

„Hvala! Ne kadim že mesec dni.“

„Oho, in zakaj?“

‚Zaradi ljubega miru!“

„Aha! Že vem, Mačehin ljubček ne prenese duha navadnega tobaka in ti imaš sobo poleg nje. Prijazno sosedstvo! In ločiti se ne moreš; to vem tudi!“

„Kam naj pa grem?“

„Da bi prišel k meni, se ne spodobi, kajne? Moje živalce bi ti najbrž smrdele? Ti si se seveda privadil že rožmarinovim duhovom, kajne? Velik gospod si! Bog varuj, da bi šel iz palače!“

Marko je molčal in gledal na mravlje v travi.

„Samska sva še oba in bi morala držati skupaj. Te moje živalce sovražijo včasih človeka, pa je vsaj to dobro, da ne govore. Končno jih le jaz ukrotim. Vidiš, kako sem jih lepo vzgojil! No, povej ali prideš prebivat k meni?“

„Pridem in se vam zahvalim za to ljubeznivost, ymko Ragis!“

„No, in za najemnino mi včasih poiščeš in pregledaš kunja gnezda. Naj se nekoliko odpočije moja zatekla noga.“

Od tega časa je bilo prijateljstvo med njima.